

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА **щодо будівництва Меморіалу Героїв Небесної Сотні** **станом на 2018–2020 роки.**

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 501-р «Про організацію та проведення Міжнародного відкритого архітектурного конкурсу проектів на кращу проектну пропозицію щодо об'єкта «Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції Гідності» (м. Київ)» Міністерство культури України в 2017–2018 роках організувало та провело міжнародний відкритий архітектурний конкурс проектів на кращу проектну пропозицію щодо об'єкта «Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції Гідності (м. Київ)».

Переможцем у номінації 1 «**Меморіал Героїв Небесної Сотні**» визначено проєкт архітектурного бюро MStudio, авторський колектив – архітектори Ірина Волинець (Львів) та Марія Процик (Роттердам). Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 280-р від 28.02.2018 затверджено ці результати Міжнародного відкритого архітектурного конкурсу.

Згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.02.2018 № 219-р Замовником проєктування та будівництва Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності визначено державний заклад Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції Гідності (далі – Музей).

1. «Меморіал Героїв Небесної Сотні»

У 2018 році рішенням Київської міської ради та розпорядженням Київської міської держадміністрації Музеєві надано у постійне користування земельні ділянки з кадастровими номерами: 8000000000:82:485:0001, 8000000000:82:012:0079, 8000000000:76:016:0005 та 8000000000:76:021:0050, на яких заплановано реалізацію об'єкту: «Проектування та будівництво Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності: Реконструкція алеї Героїв Небесної Сотні від Майдану Незалежності до алеї Героїв Небесної Сотні, 3-5 із облаштуванням пішохідної зони, благоустрій та озеленення території в складі «Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності».

Музей у 2018 році розробив проєктно-кошторисну документацію для реалізації об'єкту «Проектування та будівництво Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності: Реконструкція алеї Героїв Небесної Сотні від Майдану Незалежності до алеї Героїв Небесної Сотні, 3-5 із облаштуванням пішохідної зони, благоустрій та озеленення території в складі «Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності».

27.06.2018 року Генеральною прокуратурою України надіслана **постанова про заборону вчинення дій державним та комунальним підприємствам на території алеї Небесної Сотні.**

05.07.2018 року отриманий лист від заступника Генерального прокурора Стрижевської А. А. з повідомленням, що постанова 05.07.2018р. **скасована як незаконна і виконанню не підлягає.**

11.07.2018 року отриманий лист від Департаменту спеціальних розслідувань ГПУ з інформацією про запланований термін виконання слідчих дій на алеї орієнтовно **до 3-х місяців.**

Під час розроблення проектно-кошторисної документації на будівництво Меморіалу 17 липня 2018 р. Музей організував брифінг "Координація слідчих дій і процесів меморіалізації та музеєфікації на алеї Героїв Небесної Сотні" за участі керівника Департаменту спеціальних розслідувань ГПУ Сергія Горбатюка. Під час брифінгу С. Горбатюк заявив про потребу в додаткових слідчих експериментах, які, за його словами, будуть проведені в термін **до трьох місяців**, а також про можливість розроблення 3D моделі, яка в майбутньому після зміни рельєфу дозволить провести додаткові слідчі дії за потреби.

24.09.2018 року отриманий лист від Департаменту спеціальних розслідувань ГПУ з інформацією про те, що для проведення слідчого експерименту потрібно провести демонтаж тимчасового меморіалу та хреста.

08.10 2018 року на електронному майданчику «Prozorro» було оголошено тендер на вибір Генпідрядника на виконання робіт з будівництва об'єкта "Проектування та будівництво Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні - Музею Революції Гідності: Реконструкція алеї Героїв Небесної Сотні від Майдану Незалежності до алеї Героїв Небесної Сотні, 3-5 із облаштуванням пішохідної зони, благоустрій та озеленення території в складі «Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності» з очікуваною вартістю закупівлі 154 187 376,00 грн. (сума будівельно-монтажних робіт). Відкриті торги не відбулися, так як тендерна документація була подана лише одним учасником – Товариство з обмеженою відповідальністю «Основа».

11.10.2019 р. Національний Музей Революції Гідності надсилає до Генеральної прокуратури України офіційного листа, в якому повідомляє, що Розпорядженням Кабміну Музей призначено замовником проектування та будівництва Меморіалу Героїв Небесної Сотні, **що на сьогодні оголошено відкриті торги на визначення генпідрядника та просить повідомити (витяг з листа): «про строки проведення та закінчення слідчих дій на вул. Інститутській (алеї Героїв Небесної Сотні) в м. Києві на ділянці від Майдану Незалежності до перехрестя з вул. Банковою для забезпечення генпідряднику можливості розпочати будівельні роботи».**

24.10.2018 було **повторно** оголошено тендер на вибір Генпідрядника на виконання робіт з будівництва Меморіалу.

14.11.18 відбувся аукціон по вибору Генпідрядника на виконання робіт з будівництва об'єкта «Проектування та будівництво Національного

меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності: Реконструкція алеї Героїв Небесної Сотні від Майдану Незалежності до алеї Героїв Небесної Сотні, 3–5 із облаштуванням пішохідної зони, благоустрій та озеленення території в складі «Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності», ідентифікатор закупівлі: UA-2018-10-24-001228-а. Свої тендерні пропозиції надали 4 компанії: ТОВ Північно-Український будівельний альянс, ТОВ «Спеціальна науково-реставраційна проектно-будівельно-виробнича майстерня «Україна-Реставрація», ТОВ «Основа», ТОВ «Київське міжобласне спеціальне науково-реставраційне виробниче управління».

Відповідно до вимог ст. 28 Закону оцінку тендерних пропозицій автоматично проводила електронна система закупівель «Prozorro» на основі критеріїв і методики оцінки, зазначених замовником у тендерній документації. За результатами електронного аукціону найбільш економічно вигідною пропозицією було визначено - ТОВ «Північно-Український будівельний альянс» 143 296 818,00грн.

Тендерну пропозицію компанії ТОВ «Північно-Український будівельний Альянс» було відхилено протоколом тендерного комітету, відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» ст.30 п.4 у зв'язку з невідповідністю умовам тендерної документації, а саме через відсутність у наданій кошторисній документації основних елементів гранітної стели. 29.11.2018 р. ТОВ «Північно-Український будівельний Альянс» була надіслана скарга в постійно діючу адміністративну колегію Антимонопольного комітету України. Після розгляду скарги в Антимонопольному комітеті України, у задоволенні скарги ТОВ «Північно-Український будівельний Альянс» було відмовлено повністю.

Отже Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції Гідності розглянув наступну пропозицію учасника торгів з пропозицією що вважається найбільш економічно вигідною ТОВ «Спеціальна науково-реставраційна проектно-будівельно-виробнича майстерня «Україна-Реставрація» з вартістю 148 808 002,00 УАН, з ПДВ.

22 грудня 2018 р. Музеєм було укладено договір з – **ТОВ «Спеціальна науково-реставраційна проектно-будівельно-виробнича майстерня «Україна-Реставрація»** та укладено з ним договір № 2-МК на суму 148 808 002,00 грн. з ПДВ .

Замовником здійснена попередня оплата Генеральному підряднику на підставі Договору генпідряду № 2-МК від 22 грудня 2018 р. в сумі – **111 581 324.47 грн.** (платіжне доручення від 27.12.2018 р. №16).

16.11.2018 р. Генеральна прокуратура України офіційним листом повідомила Музей про накладення арешту на земельні ділянки ухвалою Печерського районного суду від 23.10.2018 р.

Музей надіслав два офіційних листи до ГПУ з проханням надати інформацію стосовно: строків закінчення слідчих дій, сприяння зняття арешту та погодження схеми виконання будівельних робіт з нанесеними межами встановлення будівельного паркану на період закінчення слідчих дій.

04.12.2018 р. від ГПУ було отримано лист, в якому роз'яснено порядок зняття арешту, а саме (витяг з листа): «прокурор-процесуальний керівник у кримінальному провадженні скасовує арешт майна одночасно з винесенням постанови про закриття кримінального провадження. Інших підстав для скасування арешту майна не передбачено. У зв'язку з цим власник земельних ділянок Національний Меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні-Музей Революції Гідності **може звернутись до суду з клопотанням про скасування арешту майна повністю або частково.** Проведення слідчих дій в нижній частині вул. Інститутської (алеї Героїв Небесної Сотні) буде закінчено найближчим часом».

Представниками Музею Революції Гідності була ініційована робоча зустріч на алеї Героїв Небесної Сотні зі слідчими управління спеціальних розслідувань. У результаті – проведена робота стосовно розробки та погодження схеми виконання будівельних робіт з нанесеними межами встановлення будівельного паркану на період закінчення слідчих дій.

12.12.2018 р. офіційним листом ГПУ повідомила Музей, що (витяг з листа): «на даний час **закінчено проведення слідчих експериментів в нижній частині алеї Героїв Небесної сотні** в м. Києві, від Майдану Незалежності до пішохідного мосту». На підставі цього Музей подав клопотання до суду стосовно зняття арешту майна, в клопотанні було відмовлено.

Листом від 04.02.2019 ГПУ повідомила, що проведення слідчих експериментів планується завершити в **строк до 20.03.2019**, водночас (витяг з листа): «слідчими заплановане першочергове завершення проведення слідчих експериментів в нижній частині вулиці Інститутської та поряд з Міжнародним центром культури і мистецтв до **22.02.2019**».

В реєстрі Державної архітектурної будівельної інспекції України (ДАБІ) в січні 2019 року зареєстровано повідомлення про початок підготовчих робіт за номером ІУ 010190151683 та відкрита картка на тимчасове порушення благоустрою та його відновлення № 19060007-Пч.

12.02.2019 ГПУ повідомила, що проведення слідчих дій на вказаній місцевості **ще не завершено**, та ще раз означила терміни проведення слідчих експериментів – в строк 20.03.2019, а в нижній частині вулиці (витяг з листа): «слідчими заплановане першочергове завершення проведення слідчих експериментів в нижній частині вулиці Інститутської та поряд з Міжнародним центром культури і мистецтв до **22.02.2019**».

Представниками Музею було проведено ряд зустрічей в Генеральній прокуратурі України та в Управлінні спеціальних розслідувань стосовно стану проведення слідчих експериментів та розгляду можливостей виконання окремих видів робіт в нижній частині алеї. Було підготовано та направлено листи для отримання інформації, щодо ходу слідства, хронології загибелі, локацій місць загибелі та узгодження спільних дій. Музей повторно подав клопотання про зняття арешту для можливості отримання дозвільної документації та погоджень стосовно проектної документації.

22 лютого 2019 р. Печерським районним судом за клопотанням Музею, арешт із земельних ділянок було знято. Проте будівельні роботи не

розпочиналися, водночас і Генеральний підрядник, і Музей продовжували надавати допомогу та сприяти у проведенні слідчих експериментів.

Генеральним підрядником виконувались підготовчі роботи до будівництва та здійснювалася закупівля всіх матеріалів, а саме: граніт, передбачений для влаштування меморіальної стели та окремих гранітних елементів (лавок, тактильної смуги, сходів); прилади освітлення; водовідвідні лотки та решітки; кабельно-провідникова продукція; матеріали для укріплення схилу (арматура, двотаврові балки, труби); матеріали для озеленення, в тому числі і дерева, які закуплені в розсаднику EBVEN в Нідерландах та доставлені в Україну. Був встановлений будівельний паркан та облаштоване побутове містечко також здійснювалася допомога та сприяння у проведенні слідчих експериментів, так у листі від 01.04.2019 ГПУ висловила подяку Музеєві та генеральному підрядникові (ТОВ «Спеціальна науково-реставраційна проектно-виробнича майстерня «Україна-Реставрація») за допомогу, яка надається (витяг з листа): «для відновлення обстановки події та іншого сприяння слідчим діям, що є важливим для проведення експериментів, та зменшує витрати часу на їх підготовку».

Прокурором ГПУ було подано клопотання про повторний арешт майна. На судовому засіданні 15.04.2019 р. на запитання судді, скільки слідчих експериментів ще потрібно провести, слідчий прокурор відповів, що близько 10, і на кожен з них потрібно приблизно 2 дні. За таких обставин суддя прийняла рішення відмовити у накладанні арешту.

Після цього ГПУ звернулась до Апеляційного суду з клопотанням про накладення арешту. Засідання, призначене на 20.05.2019 р., не відбулось, оскільки слідчий прокурор не підготував і не надав матеріали для суду в повному обсязі.

06.05.2019 р. був отриманий лист від ГПУ з інформацією, що слідчі дії в нижній частині алеї завершені. 13.05.2019 р. Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції Гідності за участі Міністра культури України проводить брифінг на алеї Героїв Небесної Сотні та оголошує про відновлення підготовчих робіт з будівництва Меморіалу. Після початку робіт з демонтажу бруківки в нижній частині алеї отриманий лист від ГПУ з інформацією про заборону виконувати підготовчі роботи, та про строки виконання слідчих експериментів в нижній частині до 17.05.2019 р., і на всій території до 29.05.2019 р.

18.05.2019 р. внаслідок протиправних дій громадських активістів було знищено будівельну огорожу, встановлену в рамках виконання підготовчих робіт генеральним підрядником. На спроби прибирання будівельниками залишків зруйнованого паркану для забезпечення безпеки руху пішоходів та відновлення благоустрою, були неодноразові усні погрози від активістів. Генеральним підрядником ТОВ «Спеціальна науково-реставраційна проектно-виробнича майстерня «Україна-Реставрація» та Національним меморіальним комплексом Героїв Небесної Сотні – Музеєм Революції Гідності, був складений акт матеріальних збитків та подані заяви про вчинення злочину до Головного Управління Національної поліції в місті Києві.

16.05.2019 р. отримано листа за підписом керівника управління спеціальних розслідувань, у яких встановлено попередній термін проведення слідчих експериментів до 14.06.2019 р.

На засіданні в комітеті Верховної Ради 17.05.2019 р. під головуванням Народних депутатів України **Ігоря Луценка** та **Наталії Новак**, розглядалось питання строків виконання слідчих дій та реалізації проекту Меморіалу. Від керівника управління спеціальних розслідувань ГПУ була заявлена інформація про те, що строки, які він дає в своїх листах **не є точними, і що невідомо, скільки ще часу потрібно для проведення слідчих дій, можливо 5 або ж і 25 років, було озвучено про недоцільність реалізації проекту на алеї.**

27.05.2019 року від Управління спеціальних розслідувань отримано листа стосовно необхідності збереження обстановки та **не здійснення будь-яких перетворень місцевості щонайменше до кінця 2019 року.**

Ухвалою Апеляційного суду м. Києва 20.06.2019 р. накладено арешт на земельні ділянки відведені під реалізацію проекту Меморіалу, та накладено заборону на вчинення будь-яких дій, спрямованих на знищення чи перетворення рельєфу місцевості.

04.06.2019 року від Управління спеціальних розслідувань отримано лист з інформацією, що графік проведення слідчих експериментів складено **до кінця червня 2019 року** та про необхідність збереження обстановки та **не здійснення будь-яких перетворень місцевості щонайменше до кінця 2019 року.**

09.09.2019 року представниками Музею була ініційована зустріч в Управлінні спеціальних розслідувань Генеральної прокуратури України за участі керівника управління та адвоката родин Героїв Небесної Сотні. **Терміни завершення слідчих дій залишились не визначеними, адвокатом підготовані чергові клопотання на повторне проведення слідчих експериментів.**

Враховуючи що термін накладення арешту згідно ухвали «до завершення слідчих дій, склалася ситуація, що унеможливило планування робіт з реалізації проекту Меморіалу.

Після реформування Департаменту спеціальних розслідувань Генеральної прокуратури України та створення підрозділу Державного бюро розслідувань України, який займається справами Майдану, Музей неодноразово звертався про надання інформації стосовно графіку та термінів завершення слідчих дій, в отриманих листах від ДБР та Офісу Генерального прокурора така інформація була відсутня.

Протягом 2019-2020 років Музей інформував УІНП, Міністерство культури та інформаційної політики України, Кабінет Міністрів України, Прем'єр-міністра України, Президента України стосовно стану виконання будівельних робіт та проблемних питань пов'язаних з арештом ділянок.

22.05.2020 р. Музеєм було направлено звернення на Генпідрядника про надання звітності стосовно коштів, витрачених на закупівлю матеріалів, інформацію про залишки на казначейському та поточному рахунках.

Враховуючи, що відповідно до відповіді листа генпідрядника матеріали під проект Меморіалу закуплені, Музей звернувся листом на Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерство фінансів України, **з проханням надати роз'яснення стосовно вирішення питання звітування за сплачений аванс на закупівлю матеріалів в умовах відтермінування робіт з реалізації проекту.**

Закуплені матеріали потребують великих площ складування – близько **900 м²**, а відповідно і значних фінансових затрат, орієнтовно **1 296 000 грн. на рік.**

Стосовно закуплених дерев, іноземний розсадник, поділяючи ідею втілення проекту Меморіалу Героям Небесної Сотні, йшов на поступки та зберігав і доглядав за деревами до кінця 2019 року. Але, оскільки розсадник не може використовувати зайняту деревами площу для засадження новими рослинами і до того ж догляд за липами вимагатиме додаткових ресурсів, розсадник повідомив про додаткову оплату, яка складатиме 850 євро/рік за одне дерево, за умови зберігання та догляду за деревами в розсаднику Нідерландів, починаючи з 2020 року, що орієнтовно складає 2 550 000 грн. на рік. У випадку відтермінування вивезення дерев із розсадника Нідерландів, вартість транспортування рослин значно виросла б (на 25-30%), бо в зв'язку зі збільшенням крони дерев на одну машину замість 8 дерев поміститься лише 5-6 дерев. Крім того, при оплаті рослин з-за кордону необхідно ввезти їх протягом 360 календарних днів для уникнення штрафів та додаткових витрат.

У зв'язку з цим Музеєм було прийнято рішення поставки дерев *Tilia cordata* «Bohilje» в Україну з подальшим їх утриманням на території розсадника «Біосфера-Л», яку відвідували представники розсадника EBVEN та рекомендували її придатність для цих цілей. Вартість утримання дерев у розсаднику «Біосфера-Л» складає близько **1 млн грн. на рік.**

У зв'язку з відтермінуванням початку будівельних робіт на невизначений час і через арешт земельних ділянок, відведених під реалізацію проекту Меморіалу з терміном "до завершення слідчих дій", існує низка проблемних питань, які потребують нагального вирішення:

- **Відсутність механізму звітування за сплачений аванс та закуплені генпідрядником матеріали у зв'язку із втратою чинності постанови КМУ від 23.04.2014 № 117 «Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти», складність у продовженні строку дії Генерального підяду. Попередня оплата була здійснена в розмірі 111 581 324, 47 грн, з цієї суми вартість закуплених матеріалів – 77 840 318,68 грн, додаткові витрати на влаштування побутового містечка, будівельного паркану, сплата комунальних послуг та послуг охорони, сплата**

податків на загальну суму – 11 065 822,28 грн, залишок коштів на Казначейському рахунку Печерського району складає – 9 878 517,98 грн, залишок на поточному рахунку генпідрядника, на яку повертались авансові платежі субпідрядників та постачальників складає 12 796 665,53 грн. Всього залишок коштів авансового платежу складає 22 675 183,51 грн. *(Музеєм неодноразово надсилалися звернення до Мінрегіонбуду, Мінекономіки, Мінфіну про надання роз'яснення стосовно вирішення питання звітування за сплачений аванс на закупівлю матеріалів в умовах відтермінування робіт з реалізації Меморіалу Героїв Небесної Сотні та розгляду варіантів продовження договору генерального підряду на наступний рік відповідно до чинного законодавства України).*

- **Зняття арешту із земельних ділянок, відведених під будівництво Меморіалу.** *(Арешт може бути знятий після завершення слідчих дій. На сьогоднішній день інформація у Музеї попри запити щодо стану та графіку виконання слідчих дій відсутня).*

- **Виділення коштів на утримання дерев та складського зберігання матеріалів, придбаних для спорудження Меморіалу Героям Небесної Сотні,** до початку будівельних робіт, які відкладено на невизначений період у зв'язку із арештом земельних ділянок, відведених під реалізацію проекту будівництва.

9 квітня 2020 року за ініціативи та головування т.в.о. Міністра культури та інформаційної політики Фоменко Світлани Валеріївни була проведена важлива і конструктивна онлайн-нарада з представниками Музею, ДБР, Офісу Генпрокурора, УІНП, народних депутатів щодо проблемних питань з реалізації проєктів Меморіалу і Музею, а також укладання договору на розробку проєктно-кошторисної документації з переможцями архітектурного конкурсу, які є нерезидентами. За результатами наради створено міжвідомчу робочу групу.

10.07.2020 року відбулася нарада під головуванням Міністра культури та інформаційної політики Ткаченка Олександра Владиславовича, щодо проблемних питань з реалізації проєктів Меморіалу і Музею, а також укладання договору на розробку проєктно-кошторисної документації з переможцями архітектурного конкурсу, які є нерезидентами. За результатами наради було визначено першочергові завдання:

1. У зв'язку з відтермінуванням початку будівельних робіт на невизначений час і через арешт земельних ділянок, відведених під реалізацію проєкту Меморіалу з терміном «до завершення слідчих дій», існує низка проблемних питань, які потребують нагального вирішення:

- прийняття рішення Кабінетом міністрів України стосовно подальшої долі та статусу проєкту (зупинення реалізації проєкту до зняття арешту із земельних ділянок, консервація тощо);
- визначення механізму подальших договірних відносин з генпідрядником, розірвання договору, зупинення;

- механізм звітування за сплачений аванс, передача матеріалів, відшкодування збитків понесених генпідрядником.

В серпні та вересні 2020 року Музеєм були надіслані листа на ДБР та Офіс Генерального прокурора стосовно інформування про загрозу зриву будівництва, пов'язаних з цим бюджетних витрат; запит на інформацію стосовно графіку проведення слідчих дій. З отриманих відповідей інформації стосовно строків проведення слідчих дій не отримано.

Як відомо 19.11.2020 року в приміщеннях Музею Революції Гідності та вдома у генерального директора були проведені обшуки відповідно до Ухвали слідчого судді Голосіївського районного суду м. Києва Шевченко Т. М. в рамках кримінального провадження №4202010000000260 від 01.07.2020 року. Під час обшуку було вилучено Договір генпідряду № 2-МК від 22 грудня 2018 р. з додатками, та проектно-кошторисну документацію на будівництво.

Розділ про Меморіал та процес будівництва на сайті Національного музею Революції Гідності – <http://maidanmuseum.org/uk/building/news>

Таймлайн процесу довкола будівництва Меморіалу Героїв Небесної Сотні – <http://maidanmuseum.org/uk/node/1235>

